

RECETE

NÜKLEER SAVAŞIN ÖNLENMESİ İÇİN HEKİMLER DERNEĞİ'NİN YAYIN ORGANI EYLÜL 1990 • SAYI 18 • FİYATI 4.000.-TL

ALTINDAĞ BELEDİYESİ - NÜSHED

BARIŞA KATKI KONFERANSI

"YURTTA BARIŞ
DÜNYADA BARIŞ"

Nükleer Denemeler
Yasaklanmalı

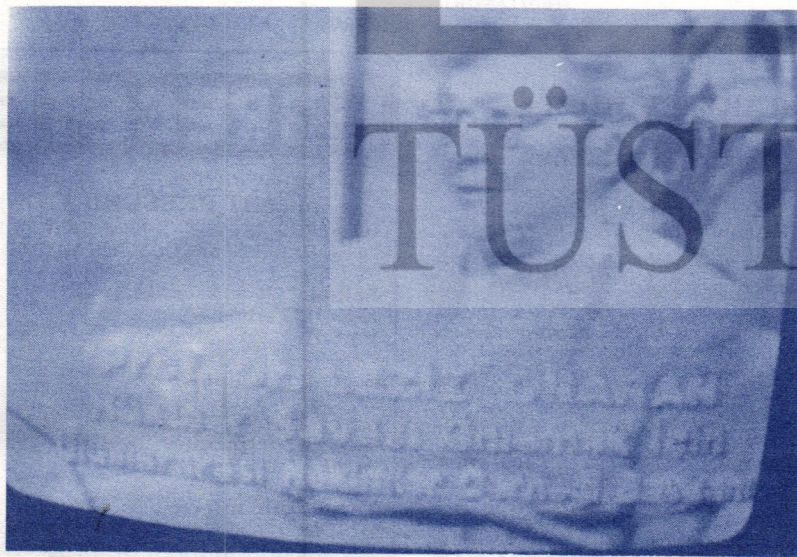
Ne Hiroşima, Ne Çernobil, Ne Yatağan

2. "BARIŞ HAFTASI"

NÜSHED ile Altındağ Belediyesi'nin ortaklaşa düzenlediği "Barışa Katkı Konferansları"nın ikincisi, 5-8 Ağustos 1990 günleri arasında Ankara'da yapıldı. Bir hafta boyunca çeşitli mekânlarda sürdürülen etkinliklerin bu yılki ana belgisi, "Ne Hiroşima, Ne Çernobil, Ne Yatağan" idi. "Barış Haftası" süresince çeşitli sergiler, forumlar, paneller, söyleşiler, dinletiler düzenlendi; çocuklara yönelik barış etkinlikleri gerçekleştirildi.

"Barış Haftası" dolayısıyla 5 Ağustos 1990 günü Ankara'da bir basın toplantısı düzenleyen NÜSHED Genel Başkanı Prof. Dr. Leziz Onaran ile Altındağ Belediye Başkanı Ali Rıza Koç, nükleer ve konvansiyonel silahlara harcanan maddi kaynakların konuta, eğitime ve sağlığa ayrılmasını istediler.

● "BARIŞ HAFTASI" NİN AYRINTILI HABERİ,
İÇ SAYFALARIMIZDA.

NÜSHED BAŞKANI PROF. ONARAN, TV'DE

NÜSHED Genel Başkanı Prof. Dr. Leziz Onaran, 29 Ağustos 1990 günü TV'nin 1. kanalındaki "Akşama Doğru" programının konuğu oldu. Program içinde gazeteci-yazar Yavuz Donat'ın sorularını yanıtlayan Prof. Onaran, Körfez bunalımının yol açabileceği tehlikelere dikkat çekti ve nükleer silahların tüm dünyada yok edilmesini istedi. "Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Uluslararası Hekimler Birliği" (IPPNW) ve NÜSHED'in çalışmaları konusunda da bilgi veren Prof. Onaran, ülkenin, kimyasal bir savaşın sonuçlarına karşı yeterince hazırlıklı olmadığını da belirtti. ■

BU SAYIDA

- Prof. Dr. Ali USANMAZ
(Kimyasal Silahlar ve
Korunma Yolları)
- Dünya Barış Günü
- Barışa Katkı Haftası
- Uluslararası Dayanışma
- Nükleer Santral Kazaları

AYRICA

8 Sayfalık

SON REÇETE

KÖRFEZ ÖZEL BÖLÜMÜ

Bariştan Başka Seçenek Olamaz

Dergimizin son sayısı (Haziran 1990), "WASHINGTON DORUĞUNDA NÜKLEER ANLAŞMA SEVİNCİ"ni manşetten yansıtırken, herkesin paylaştığı bir değerlendirmeyi de spot olarak sunuyordu: "Gorbaçov ve Bush'un, stratejik nükleer silahlarda yüzde 50 gibi yüksek oranda indirim öngören bir ön anlaşmayı imzalamaları, gelecek adına umut verici bir gelişme olarak değerlendiriliyor."

Gerçi, Doğu-Batı blokları arasındaki "yumuşama" süreci, aradan geçen kısa süre içinde de önemli gelişmeler kaydetti ve "Washington doruğu" nun olumlu havası, uluslararası ilişkilerde güven ortamını pekiştirdi, işbirliği olanaklarını artırdı.

Ne var ki, iki karşıt sistem arasındaki ilişkilerde yeni bir anlayış ve işbirliği eğiliminin yükseldiği bir dönemde, beklenmedik bir biçimde Körfez bölgesinde ortaya çıkan bunalım, dünya barışının geleceği konusunda yeniden ciddi kaygılar yaratacak boyutlara ulaştı. Irak'ın 2 Ağustos'ta Kuveyt'i işgali ve ardından ilhakıyla başlayan olaylar, Körfez'de "sıcak bir savaş olasılığı"ni ciddi bir biçimde gündeme getirmiş bulunuyor. Bir yandan sorunun barışçı yollarla çözümü için uluslararası düzeyde çabalar sürerken, özellikle ABD ve kimi Batı ülkelerinin, "Savaşın kaçınılmazlığı" savıyla müttefiklerine baskı yapması, dünya barış güçlerinin kaygılarını artırıyor. Şu satırların yazıldığı sırada, "silahlı çözüm" seçeneğinin yeniden ağırlık kazandığını üzüntüyle belirtmeliyiz. Biz yine de, "Son Reçete" nin gelecek sayısında, sorunun barışçı çözümüne ilişkin haberler verme umudumuzu korumak istiyoruz.

Körfez bunalımının geldiği aşama, dergimizin içeriğine de yansdı. NÜSHED savaşa, özellikle de kimyasal, biyolojik, nükleer silahlara karşı bir kuruluş olarak, başından beri, "Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Uluslararası Hekimler Birliği" IPPNW ile birlikte, bunalımın sıcak bir çatışmaya dönüşmeden, diyalog yoluyla çözülmesi için gerekli girişimlerde bulundu; kimyasal ve nükleer silah çalınışına karşı "tarihsel" uyarılarını yaptı. Yazık ki, "savaşın kaçınılmazlığı"ni işleyen tezlere ve bu doğrultudaki Çankaya demeçlerine abartılı biçimde yer veren gündelik basın, barış güçlerinin çabalarını görmezlikten geldi; 20'ye yakın demokratik kitle örgütünün Ankara'da oluşturduğu "Savaşın Hayır Platformu"nun girişimlerini önemsemedi. Oysa, halkımızın ezici çoğunluğu barış istiyor, var gücüyle "Savaşın Hayır" diyor. "Son Reçete" nin bu sayısı ile birlikte verdiğimiz "Körfez Özel Bölümü", hem olayın iç ve dış boyutlarını "kronolojik" biçimde sunuyor; hem de basının, siyasal partilerimizin, yöneticilerimizin ve komutanlarımızın soruna ilişkin değerlendirmelerini aktarıyor. Ayrıca, ülke çapında, "savaşa karşı" yürütülen etkinlikleri de sınırlı sayfaların olanakları ölçüsünde yansıtmaya çalışıyor. "Son Reçete" nin bu sayısı, bütün bu özellikleri dolayısıyla "belgesel" bir nitelik kazanmış bulunuyor.

Dergimizin ilk 9 sayısı, birinci hamur kâğıda basılmıştı. Kâğıt fiyatlarına SEKA'nın neredeyse periyodik olarak yaptığı zamlar nedeniyle derginin maliyeti sürekli arttığı için, 10. sayıda 2., daha sonra da 3. hamura dönmüştük. Bu arada yalnızca yurtdışı protokolümüze göndermek üzere, belirli sayıda gazeteyi 1. hamur kâğıda bastırılmayı sürdürmüştük. Ancak, okurlarımız arasındaki bu ayırım, bizi rahatsız etti. Büyük emekle hazırladığımız gazetemizin, tüm okurlarımıza aynı nitelikte ulaşmasını istedik. Olanaklarımızı zorlayarak, bu sayıdan başlayarak, tüm dergilerin 1. hamur kâğıda basılmasını kararlaştırdık. "Son Reçete" nin elinizdeki sayısının, içerik bakımından da beğenileceğini umuyoruz.

1990 yılının son sayısı için Aralık ayında buluşmak umuduyla, barışa doğru...

Yayın Yönetmeni

Bariş Göreceğimiz Günler Gelecek

Sevgili Leziz Onaran,

Bugüne kadar bana gönderdiğiniz "Son Reçete" dergisinin bütün sayılarını mutlulukla içerisinde aldım. Gösterdiğiniz cana yakın ilginizden dolayı sonsuz teşekkürlerimi iletiyorum.

Geçmişte size mektup ve kart göndermeme rağmen bana cevap yazmadınız. Sizden isteğim, bu koşullarda da olsak, benimle söyleşmeniz ve bana yazmanızdır. Benim için gerçekten, siz ve bütün NÜSHED çalışanları büyük değer taşıyorsunuz. Ülkemizde yürüttüğünüz bu değerli ve anlamlı çalışmalarınız, uğraşlarınız, bir gün güzellikler, özgürlükler yaratacaktır. Daha güzel bir dünyada yaşayabilmek için, hep doğrudan, iyiden, güzelden yana olacağınızı düşünerek, sizi yürekten kutluyorum.

"Son Reçete" dergisinde kısacık yazılarımı okuduğumda, inanın, bütün yüreğimi hüznüler ve özlemler kaplıyor. Yaşamdan büyük acılar ve hüznüler çekerek bulunduğumuz bu yerlerde, hep dirençli, umutlu ve sevinçli olmaya çalıştık. Bir gün; inanıyorum ki, gerçek özgürlükleri, barışı, demokrasiyi göreceğimiz günler gelecektir.

Sizden isteğim ve ricam, bana, olanaklarınız ölçüsünde kitap, broşür ve çevre-barış sorunlarını içeren yayınlar göndermenizdir. Bu koşullarda, yeterli miktarda yayın edinebilmek olanaktan yoksun bulunuyoruz. Umarım, yayın edinmemiz konusunda gerekli dayanışmayı ve çabayı gösterirsiniz. Göndereceğiniz her türlü yayını ve kitabı özlemle bekliyorum.

Değerli çalışmalarınızda ve uğraşlarınızda başarılar diliyorum, gelecekte ve yaşamdan yana olan beklentilerinizin, istemlerinizin gerçekleşmesini istiyorum, sonsuz saygılarımı sunuyorum.

Tüm NÜSHED çalışanlarına selamlar gönderiyorum.

Cemal Demir KILIÇ

(Malatya E Tipi Cezaevi, 8. Koğuş)

Her şey için teşekkür...

Değerli NÜSHED Üyeleri,

Derginiz Son Reçete'nin son iki sayısını gönderme zahmetinde bulunduğunuz için çok teşekkür ederim. Derginizden "Nükleer Silahlanmaya Son" kampanyanızı öğrendim. Kampanyanızı desteklemek amacıyla topladığım imzaları gönderiyorum.

Sonbaharda başlattığım imza kampanyasının ilk sayfasının fotokopisini gönderiyorum sizlere. Kampanyamı iki nüsha halinde imzalayıp gönderirseniz, bana büyük destek sağlamış olacaksınız.

Sizlere küçük bir yazımla şüirim gönderiyorum. Her şey için teşekkür eder, başarılar dilerim.

Evrım COŞAR
(Tire/İZMİR)

Can alanlara karşı

Son Reçete'ye,

Dostluk ve içtenlikle merhaba... NÜSHED'in yayın organı "Son Reçete" ile (elime ulaşan Haziran 1990 sayınızla) tanıştım. İnsanlığı tehdit eden; gelecek denen, umut denen olguların düşmanı bütün can alanlara karşı vermiş olduğu mücadeleden dolayı NÜSHED'e emeği geçenleri kutluyor, daha yaşanabilir bir dünya beklentisinin gerçekleşmesini dileyerek, selam ve saygılarımı sunuyorum. İlişkide üç ayrı şiirimi gönderiyorum.

Esenlikler.

Tamer ABUŞOĞLU
(Gaziantep)

Kampanyanızı destekliyoruz

NÜSHED Başkanlığına,

Tire Çevre Çocuk Kulübü olarak, "Nükleer Silahlanmaya Son" kampanyanızı destekliyoruz.

Evrım COŞAR, Özlem YEŞİL, Seda ŞAHİN, Arçan ERKAN, Emine CURACI, Hakan ERÇOBAN, Şerif KIRIKKAYA, Ramazan ATAN, Ayhan KAYHAN, H. UYGUNOĞLU, Levent ŞENGÜL, Gültekin GÜVERCİN, Mehmet TOLUNAY, Hüseyin ÖZEL, Gürkan TOSKAR, Önder ÇELENK, Fazilet KARAOĞLAN, Gamze Gül ULUDAĞ, Aydın SİR, Ali ALTINTAŞ, Elçin ÇIKRIKÇI, Nabi SOY, Seha ŞAHİN, Şen KOÇAKER, Ulvi ÇELİCİOĞLU, Aşlı BAKKAL, Seyhan KAPAN, Erol ÇANDARLI, Hamit ATILLA, Gülşah DURAK, Burcu AKSOY, Gökhan DURAK, Gülçin ÇIKRIKÇI, Hanım GÜR-SOY, Nadir UYSAL, Selma ÖNKAN, Erdal Ertuğ ÖZEL, Nurettin KUNDAK, Çağrı KUNDAK, Faik İDİL, Mustafa TEMİZTAŞ, Haluk AKBUDAK, Fatih ARISAN, Nimet GÜNGÖREN, Pinar DEREN, Süheyla KIRLI, Sumru İŞLER, Taşkın ÖZKUT, Ahmet BAĞÇELİ-OĞLU, Birol YAMAN, Mustafa ÇOKPINAR, Kadir KARAKUŞ, Aziz COŞKUN, Selahattin ALTAY, Mehmet YORULTAN, Osman HILALOĞLU, İlyas DOĞRU, Sami BEZİRGAN, Nurdan BAKKAL, Zehra BURGAZ, Gülsel BOR, Ülker BİRGİNOĞLU, Ahsen ARSLAN, Ekrem BAKKAL, Pelin EMSEN, Şükran ÇELTİK, Fatma BIYIKLI, Şükran KÜKRER, Nurdil ÖZTÜRK, Mehmet ŞEN-Emel ÖZDOĞRU, İnsan TAŞYANAN, Şakire ENMEZ, Adile SAĞAR, Özlem Esra DİNÇER, Nurcan TUNCEL, Özlem KAHRAMANOĞLU, Derya ABAGAY, Filiz ÇINICI, Mine CENGİZ, Şeyda YALÇIN, Gökhan DİLER, Armağan DİLER, Haydar BILLUR, Şenol KARAYAZGAN, Sevinç BURGAZ, Çiğdem KIRAZLAR, Şermin YARCA, Aytül DURMUŞ, Şeref TÖYLÜ, Süleyman SEZGİN, Ganimet ÇITAK, Aşlı YILDIRIM, Sinan OVA, Selahi VURAL, Ezgi TÜRKYILMAZ, Yasemin ULUSAVAŞ, Emel ÖZDOĞRU, Serdar DİREMCI, Gülden ÇULLU, Oya GENÇ, Serdar ÇETİN, Erdem ERSÜMER, Erdal TOYGUN, İbrahim ÇERÇİ, Sami BOLPAÇA, Hüseyin DEMİR, Zehra BURGAZ, Arif ÇETİNDİ, E. Adnan BATI, Hasan AKHANIM, Aygül ŞİMŞEK, Gönül AKOĞLAN, Jale ERŞEN, Mustafa UYSAL, İsmail KAYRALI, Fahri AYÇA, Nazmi AYDIN, Refik YURTSEVER, Mustafa EMSEN, Şakir KEMERCIKOĞLU, Nuri COŞKUNER, Halis SEZEN, Mesut ÇANLI, Tacettin AYAREDAR, Sevgi SONGÜL, Nesrin SOY.

REÇETE

(LAST PRESCRIPTION)

NÜKLEER SAVAŞIN ÖNLENMESİ İÇİN HEKİMLER DERNEĞİ'NİN ÜÇ AYLIK YAYIN ORGANI

Sahibi:

NÜSHED adına
Prof. Dr. Leziz ONARAN

Sorumlu Müdür:

Dt. Süha ALPAY

Yayın Yönetmeni:

Atilla AŞUT

Yayın Kurulu:

Dr. Orhan ASENA, Doç. Dr. Özen AŞUT,
Dr. M. Şerif ONARAN, Dr. Behçet AYŞAN

Adres:

Mithatpaşa Cad. 54/18, Kızılay- ANKARA
(Tel: 132 39 66)

Abone:

Yıllığı 15.000 TL.

Hesap No:

T.C. Ziraat Bankası
Necatibey Şb. 30440/38

Baskı: Erk Yayıncılık (Tel: 231 41 97)

BULLETIN OF THE ASSOCIATION OF
PHYSICIANS FOR THE PREVENTION
OF NUCLEAR WAR (IN TURKEY)

1 EYLÜL'DE "BARIŞ KORKUSU"

Dünya Barış Günü'nün bu yıl "Körfez bunalımı"yla çakışması, 1 Eylül'ün ülke çapında daha yaygın biçimde anılmasını sağladı. Ancak, Körfez bunalımının sıcak savaşa dönüşmesiyle yaşanacak yıkımı geniş halk yığınlarına anlatmak için çeşitli etkinlikler düzenlemek isteyen sendikalar ve meslek örgütleri, değişik engellemelerle karşılaştılar. Kimi yerde "Savaşa Hayır" gösterileri ve toplantıları, 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası'na dayanılarak valiliklerce yasaklandı. Bildiri dağıtanlar gözaltına alındı. Barışçı eylemlerin, "Halkın huzur ve sükûnunu bozacağını" öne süren yetkililer, "savaşa hayır" demeyi, âdeta suçmuş gibi gösterme çabasına giriştiler. Oysa 1 Eylül, milyonlarca insanın ölümüne yol açan ve atom bombası dehşetinin de ilk kez yaşandığı 2. Dünya Savaşı'nın başlangıç günüydü. Dünyada bir daha böyle bir felaketin yaşanmaması için, 1 Eylül, Dünya Barış Konseyi'nce 1950 yılında "Dünya Barış Günü" kabul edilmişti. Yine, Birleşmiş Milletler'in 1984'te aldığı kararla, 1986 yılının tüm dünyada "Dünya Barış Yılı" olarak resmi törenlerle kutlanması sağlanmıştı.

● Tüm antidemokratik engellemelere karşın, NÜSHED ve çeşitli demokratik kitle örgütleri, 1 Eylül'ü yaratıcı etkinliklerle kutladılar. Ankara'da, NÜSHED' in de aralarında yer aldığı 17 kuruluşun üyeleri, 1 Eylül günü Kızılay'daki Abdi İpekçi Parkı'nda "barış zinciri" oluşturarak, "Türkiye'nin Körfez macerasına hayır" dediler. Törende, "Savaşa Hayır Platformu" adına konuşan İHD Genel Sekreteri Akın Birdal,

BUGÜN 1 EYLÜL DÜNYA BARIŞ GÜNÜ

● Tüm baskılara, engellemelere karşın, Türkiye barış güçleri, "Dünya Barış Günü"nü yaratıcı etkinliklerle kutladılar.

"Körfez krizi, barışın insanlık için nedenli yaşamsal olduğunu göstermiştir" dedi.

● Sosyalistlerin Birliği Partisi girişimcilerince Güvenpark'ta yapılan kutlama toplantısı sırasında çocuklar havaya barış balonları uçurdu. Ayrıca, bir grup çocuk da parka "barış fidanı" dikti. Burada yaptığı konuşmada İzmir bağımsız Milletvekili Kemal Anadol, "çocukların savaş istemediğini bildiren metni, TBMM Başkanlığı'na vereceğim" dedi.

● Botanik Parkı'nda yapılan törende "Barış Çanı" çalındı. Ankara Anakent Belediyesi'nce düzenlenen bu törene, Japonya Büyükelçiliği yetkilileri de katıldı.

● Halkevleri Genel Merkezi, 1 Eylül günü, Türk Harb-İş salonunda "Dünyada Barışın Nesnel Koşulları" konulu bir panel düzenledi. Halkevleri Genel Başkanı Ahmet Yıldız, Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi Başkanı Dr. Selim Ölçer, EĞİT-DER Genel Sekreteri Kenan Görgülü, Ankara İnşaat Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Üyesi Ayhan Kızıldaş ve Halkevleri Genel Sekreteri Dr. Ergin Atasü'nün yer aldığı panele, NÜSHED adına, Yönetim Kurulu Üyesi Dr. Behçet Aysan katıldı. Panelde konuşmacılar, Ortadoğu'da tezgâhlanmak istenen yeni emperyalist oyunlara dikkat çekerek, ülkede körüklenmek istenen savaş kışkırtıcılığını kınadılar.

● "Yeni Türkü" grubu, Dünya Barış Günü dolayısıyla Ankara Hipodromu'nda bir konser verdi. Topluluğun popüler parçalarının ilgiyle izlendiği konsere, özellikle gençler yığınsal biçimde katıldılar. Konseri, Ankara Anakent Belediyesi, bir "kültür etkinliği" olarak gerçekleştirdi. Ankara Anakent Belediyesi geçen yıl "Dünya Barış Günü"nde de Zülfü Livaneli'ye yine Hipodrom'da konser verdirmişti.

● Barış Derneği Başkanı Mahmut Dikerdem, 1 Eylül günü yayımladığı mesajda, dünyada barışın sağlanabilmesinin, ifadesini Birleşmiş Milletler kararlarında da bulan "Uluslararası Yeni Ekonomik Düzen" in gerçekleştirilmesine bağlı olduğunu söyledi. Dikerdem, ülkeler arasında "küçük-büyük, zengin-fakir" ayrımı sürüp gittikçe, barışı elde etmenin güçlüğüne dikkat çekti.

● Pendik Belediyesi'nin düzenlediği "Barış Şöleni"nde folklor ve tiyatro gösterileri yapıldı. Melih Cevdet Anday ve Aziz Nesin'in söy-

BARIŞ ZİNCİRİ

leşisinden sonra Atatürk Alanı'na "barış yürüyüşü" gerçekleştirildi.

● Tutuklu ve Hükümlü Aileleri Yardımlaşma Derneği'nin, 1 Eylül'de yaptığı açıklamada, "Irak'ın Kuveyt'i ilhakını fırsat bilen ABD, kurtarıcı rolüne bürünerek Ortadoğu'da tam bir hâkimiyet kurmayı, antiemperyalist, sosyalist güçlere gözdağı vermeyi hedeflemektedir. Dünya Barış Günü'nü, barış için mücadele etmek gerektiğini bir an bile unutmadan kutluyoruz" denildi.

● Muğla'da 1 Eylül günü "Barış Anıtı" dikildi. Anıtın açılış töreninde konuşan İHD Ankara Şubesi Başkanı Muzaffer İlhan Erdost, yaşadığımız günlerde barışın çok yaşamsal bir gereksinim olduğuna değinerek, silahlanmaya harcanan paranın barış için kullanılmasını istedi.

● Dünya Barış Günü dolayısıyla Türk ve Yunan Yeşiller'i ortak bir eylem gerçekleştirdiler. İzmir'in Çeşme ilçesinde, "Savaşa hayır", "Silahsız ve savaşız bir dünya istiyoruz" yazılı pankartlarla süslenen tekneler, Yunanistan'ın Sakız Adası'na doğru yola çıkarken, teknelerden denize çiçekler atıldı. Aynı anda Sakız Adası'ndan hareket eden tekneler de Çeşme'ye doğru yol aldılar. ■

"Barış ve Sağlık" Paneli

PROF. ONARAN: "NÜKLEER DENEMELER, DÜNYAMIZI BÜYÜK RİSKE SOKUYOR"

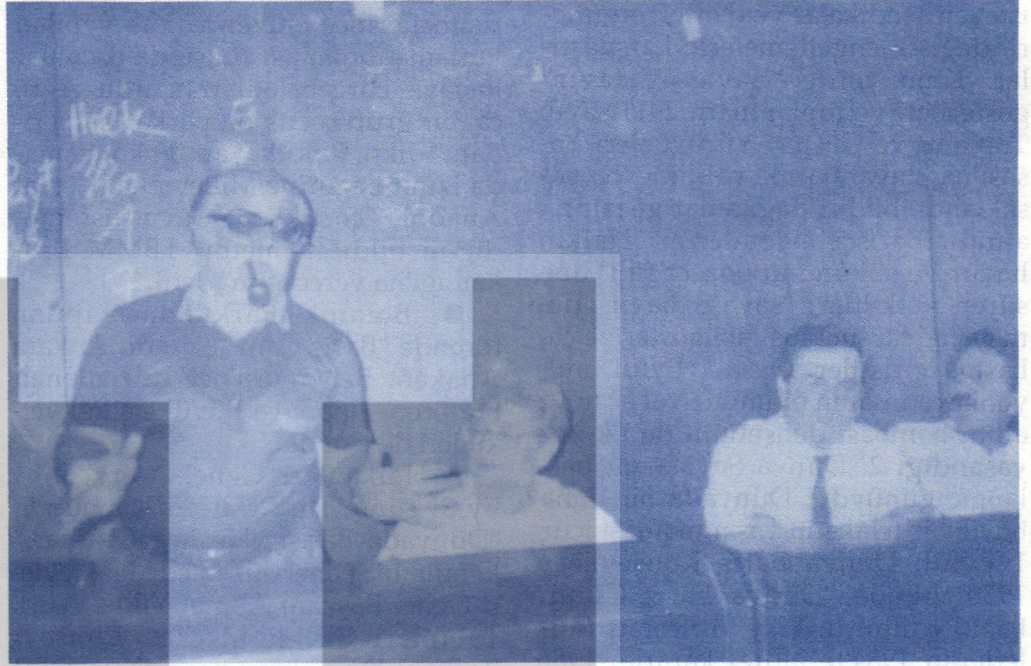
1 Eylül Dünya Barış Günü etkinliklerinden biri de, 4 sağlık meslek odasının İstanbul'da düzenlendi. İstanbul Tabip Odası Sevinç Özgüner Salonu'nda yapılan "Barış ve Sağlık" konulu bu panele, NÜSHED adına Genel Başkanı Prof. Leziz Onaran konuşmacı olarak katıldı. İstanbul Eczacı Odası Başkanı Mehmet Domaç'ın yönettiği panelde ayrıca Prof. Dr. Metin Özek ile Yeşiller Partisi Genel Başkan Yardımcısı Diş Hekimi Aydın Ayas da "savaş, barış, nükleer silahlar ve hekimlerin sorumluluğu" konularında görüşlerini açıkladılar.

Sözlerine, "Barış, sağlık ve özgürlük gibi, ayırılmaz varılmadan yaşanan, değeri ise ancak yokluğunda anlaşılan bir durumdur" diye başlayan NÜSHED Genel Başkanı Prof. Dr. Leziz Onaran, savaşların sivil halklar üzerindeki etkilerini anlattıktan sonra, konuşmasını nükleer silahlar üzerinde yoğunlaştırdı. Günümüzde en az 7-8 devletin nükleer silahlara sahip olduğunu anımsatan Prof. Onaran, nükleer bombanın patlamasıyla yaşanacak felaketi şöyle anlattı:

"Bir nükleer bomba patladığı zaman, havada ya da yerde olmasına göre değişen patlama etkisi ve ısı yönelmesi, öbür bombaların meydana getirdikleri ile karşılaştırılmaz. Ayrıca, erken radyasyon ve birden yükselen havanın yerini doldurmak için çevreden kasırga hızıyla gelen oksijenin yangınları kışkırtması, kilometrelerce kare alan içinde kurtulma olanığı bırakmaz. İnsanlar, değil erimek, birden buharlaşırlar. Savunma için (hem askeri, hem sivil) güvenilen en yeni donanımlarla zenginleştirilmiş araçlar, patlamayla oluşan elektromanyetik dalgalarla bozulur; telefonlar, radyolar susar. Bilgi alınabilecek yerlerde de sonradan yağın geç radyasyonun ne olduğu Hiroşima ile Nagazaki'de öğrenildiği için, çevreden gelenler o bölgelere girme konusunda o kadar hevesli olmayacaktır. Çernobil'de patlayan nükleer santrali betonla kapatma görevi verilen helikopter pilotunun *aplastik anemi*ye yakalanıp öldüğünü anımsatalım. Atmosferin üst tabakalarına kadar çıkan radyasyonlu bulutlar, iklim koşullarına göre, hava akımlarıyla dünyanın öbür bölümlerine gidebilir.

Oluşan radyoaktivite, *Stronsyum 90*1a 28,8 yıl, *Sezyum 137* ile 30,2 yıl, *Karbon 14* ile

● Panelde konuşan Prof. Dr. Metin Özek de, "Günümüzde düşman radyasyondur, ozon tabakasını delendir, ekolojik dengeyi bozandır" dedi.

● BARIŞ VE SAĞLIK" PANELİNDE KONUŞMACILAR: Prof. Dr. Metin Özek, Prof. Dr. Leziz Onaran, Ecz. Mehmet Domaç ve Diş Hekimi Aydın Ayas.

5 bin 730 yıl sonra yarı değerine inecektir. Sularda doğal olarak bulunan *Trityum* (radyoaktif Hidrojen) çok seyreklik olduğu için önem taşımaz ama, bugün değişik bölgelerde bu gazın oranı on ile yüz katına çıkmış bulunuyor.

Bu arada önemle vurgulamam gerekir ki, yalnız savaşta patlatılan iki bomba değil, barış sırasında sürdürülen nükleer silah denemeleri de dünyamızı büyük bir riske sokmuştur. Bu durumu iyi değerlendirmemiz gerekir."

Prof. Dr. Leziz Onaran, konuşmasının son bölümünde, nükleer savaşa ve silahlara karşı savaşım yürüten uluslararası hekim hareketi konusunda bilgi verdi ve NÜSHED'in üç yılı aşkın bir süreden beri yürüttüğü çalışmalarını anlattı. Prof. Onaran, sözlerini, "Barışı sağlamak ve korumak için yapılacak her çalışma, en onurlu görevdir" diyerek bitirdi.

● METİN ÖZEK'İN KONUŞMASI

Istanbul Üniversitesi Psikiyatri Kliniği Öğretim Üyesi, eski Barış Derneği yöneticisi ve NÜSHED'in kurucularından Prof. Dr. Metin Özek ise konuşmasında, savaşlarda artık daha az asker, ama daha çok halktan insanların öldüğünü belirtti ve "savaşların askersel özelliğinin kitlesel özelliğe dönüştüğünü" rakamlarla açıkladı. Prof. Dr. Metin Özek, "savaşların zorunlu olmadığını" da vurgulayarak şöyle dedi:

"İnsanlar saldırgan değildir. Savaşlar da zorunlu değildir. İnsanların saldırma değil savunma dürtüleri vardır. İnsanlar, temel özellikleri olan korkuyu dışa vurup kendilerine bireysel düşman yaratırlar. Egemen güçler de bu bireysel düşmanı kitleselleştirip, insanları savaşa hazırlarlar. Günümüzde artık düşman, bizim için tüm insanlığa karşı olan şeylerdir. Radyasyondur, ozon tabakasını delendir, ekolojik dengeyi bozandır." ■

AKHISAR'DA "BARIŞ PANELİ"

Akhisar Belediyesi'nin kültür etkinlikleri çerçevesinde düzenlenen "Barış Paneli", 9 Eylül 1990 günü yapıldı. Yazar Asım Bezirci, İnsan Hakları Derneği İzmir Şubesi Başkanı Dr. Alpaslan Berktaş ile eski Barış Derneği yöneticilerinden Reha İsvan'ın da konuşmacı olarak katıldıkları panelde, NÜSHED'in görüşlerini, Yönetim Kurulu Üyesi Dr. Eşref Önder açıkladı.

Coşkulu bir kalabalığın izlediği panelde, dinleyiciler sık sık "Savaşa Hayır" diye bağırarak, Türkiye'nin Körfez bölgesinde savaşa itilmesini istemediklerini belirttiler. ■

"BARIŞA ÇAĞRI" TOPLANTISI

● 1 Eylül Dünya Barış Günü dolayısıyla Ankara'da büyük bir toplantı düzenlendi. İnsan Hakları Derneği Genel Merkezi'nin öncülüğünde gerçekleşen "Barışa Çağrı" toplantısına, NÜSHED Genel Sekreteri Dr. Özen Aşut'un yanı sıra, İHD Genel Sekreteri Akın Birdal, TMMOB temsilcisi Bülent Tanık, TTB Merkez Konseyi Başkanı Dr. Selim Ölçer, Mülkiyeliler Birliği Genel Başkanı Prof. Dr. Alpaslan Işıklı, Çağdaş Hukukçular Derneği Başkanı Av. Veli Devicioğlu, Halkevleri Genel Saymanı Hamiyet Kızıler ile gazeteci Mustafa Ekmekçi ve Dr. Haluk Gerger konuşmacı olarak katıldılar. Türk-İş Salonu'ndaki toplantıda, kuruluş temsilcileri, "Dünya Barış Günü ve Körfez Bunalımı" konusundaki görüşlerini açıkladılar. NÜSHED Genel Sekreteri Dr. Özen Aşut'un toplantıya sunduğu bildiriyi gelecek sayımızda yayımlayacağız.

Keçiören'de "İnsan Hakları Ve Barış Paneli" Yapıldı

● NÜSHED Yönetim Kurulu Üyesi Dr. Derman Boztok, Körfez bölgesinde olası bir savaşın önlenmesi için diplomatik ve siyasal tüm olanakların kullanılmasını istedi.

Keçiören Belediyesi Kültür Müdürlüğü'nce düzenlenen "İnsan Hakları ve Barış" konulu panel, 26 Ağustos 1990 Pazar günü saat 15.00'te Keçiören Belediyesi Kültür Merkezi'nde yapıldı. SHP Parti Meclisi Üyesi Ertuğrul Günay'ın yönettiği panelde, NÜSHED adına Yönetim Kurulu Üyesi Dr. Derman Boztok, slayt gösterimi eşliğinde bir konuşma yaparak, nükleer bir savaşın yol açacağı sonuçları açıkladı. Dr. Boztok, Körfez bölgesinde kritik günler yaşandığına dikkat çekerek, olası bir savaşın önlenmesi için tüm diplomatik ve siyasal olanakların kullanılmasını istedi.

İnsan Hakları Derneği Genel Sekreteri Akın Birdal da panelde yaptığı konuşmada, gerici yönetimlerin, barış savaşçılarına antidemokratik baskılarını artırarak insan haklarını çiğnediklerini

vurguladı ve "1 Eylül'de Ankara'da oluşturulacak 'Savaşa Hayır Platformu', önümüzdeki günlerde demokrasi ve insan hakları mücadelesinde belirleyici bir rol oynayacaktır" dedi.

Halkevleri Genel Sekreteri Dr. Ergin Atasü ise, barış mücadelesinin bir kültürel yozlaşma ortamında gündemden kaldırılmak istendiğini belirtti.

Toplantı sonunda kısa bir konuşma yapan Ertuğrul Günay da barışı ve toplumumuzun hak ettiği kültürel değerleri savunacak siyasal güçlerin Türkiye'de var olduğunu söyledi.

Keçiören Belediye Başkanı Hamza Kırmızı, panel bitiminde konuşmacılara teşekkür ederek çiçek verdi. Hamza Kırmızı, "Yerel yönetimler olarak bu tür barış yanlısı etkinlikleri sürdüreceğimizi" bildirdi. ■

PMD'de Konferans: "TEMİZ ENERJİ" ARAYIŞLARI...

ABD'de Miami Temiz Enerji Enstitüsü Direktörü Prof. Dr. Nejat Veziroğlu, 17 Ağustos 1990 günü saat 17.30'da Milli Prodüktivite Merkezi'nde "Hidrojen Enerjisi ve Uygulamaları" konulu bir konferans verdi.

Dünyada "temiz enerji kaynakları" arayışlarının önemine değinen Prof. Dr. Veziroğlu, fosil ve nükleer enerji kaynaklarının hem çevre kirliliği, hem maliyet sorunlarına yol açtığına dikkat çekerek, temiz ve daha ucuz bir kaynak olan Hidrojen enerjisinin kullanılması çabalarına destek verilmesini istedi.

Konferansı, geniş bir öğretim üyesi topluluğunun yanı sıra, NÜSHED Genel Başkanı Prof. Dr. Leziz Onaran ile Yönetim Kurulu Üyesi Dr. Derman Boztok da izlediler. ■

AnaBritannica
Dünyanın 1 numaralı ansiklopedisi

NÜSHED

"AnaBritannica"da

Ana Yayıncılık tarafından çıkarılan Türkiye'nin en büyük "Genel Kültür Ansiklopedisi" AnaBritannica, 17. cildin 161. fasikülünde NÜSHED'e ve "Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Uluslararası Hekimler Birliği" IPPNW'ye de yer verdi. Ansiklopedinin "Nükleer" maddesinde, bu iki kuruluş için şu bilgiler veriliyor:

Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Uluslararası Hekimler Birliği, nükleer silahlanma yarışına karşı çıkan ve nükleer savaşın doğuracağı sağlık sorunları konusunda toplumu eğitmeyi amaçlayan hekimlerin kurduğu uluslararası örgüt. Birlik 1985 Nobel Barış Ödülü'ne layık görülmüştür.

Aralık 1980'de ABD'li kardiyolog Bernard Lown ve Sovyet kardiyolog Yevgeni Çazov'un önderliğinde altı hekim tarafından Cenevre'de kuruldu. Önceleri yalnız nükleer savaşın önlenmesiyle sınırlanan etkinlik alanı daha sonra çevreyi ve barışı tehdit eden tüm sorunları kapsadı. Birlik nükleer savaşın önlenmesi ve barışın sağlanması için uluslararası düzeyde önerilerde bulunmakla birlikte hiçbir hükümete doğrudan destek vermemeyi ilke edindi.

Kısa sürede hızla büyüyen birliğin günümüzde 141 ülkede 250 bine varan üyesi vardır. Nükleer savaşın olası tıbbi, psikolojik ve ekolojik sorunlarını araştırmayı ve sonuçlarını kamuoyuna yaygın organları ve konferanslar aracılığıyla duyurmayı amaçlar, ayrıca çevre sorunlarıyla da ilgilenir ve ilgili hükümetleri uyarır.

Türkiye'de 1986'da Türk Tabipler Birliği Büyük Kongresi'nde verilen bir öneri üzerine Ocak 1987'de Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Hekimler Derneği kuruldu. Başkanlığına Prof. Dr. Leziz Onaran getirildi; 1989'da yasallaşarak şube açma yetkisini kazandı. Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Uluslararası Hekimler Birliği'nin ilkeleri doğrultusunda etkinlik gösteren dernek *Son Reçete* adlı bir aylık yaygın organı çıkarmaktadır.

DUYURULAR

● Derneğimizin genel üye toplantıları, her ayın ilk Çarşamba günü, Genel Merkezimizde yapılıyor. Tüm üyelerimizin, bu toplantılara etkin biçimde katılmalarını bekliyoruz.

● Adres değişikliği nedeniyle, birçok üyemizin ve abonemizin dergileri geri geliyor. Bu durumdaki arkadaşlarımızın, yeni adreslerini en kısa sürede göndermelerini diliyoruz.

● Üyelerimiz ve abonelerimiz dışında "Son Reçete"yi düzenli izlemek isteyenler, Ankara'da Dost ve İlhan İlhan kitabevlerinden, ayrıca buldukları illerdeki NÜSHED Temsilcileri'nden sağlayabilirler.

● Üyelerimizin ödenti borçları, bir süre önce kendilerine özel mektupla bildirilmişti. Duyarlı davranıp borçlarını ödeyen üyelerimize teşekkür ediyoruz. Dergi giderlerinin büyük rakamlara ulaşması nedeniyle, borçlarını kapatmayan üyelerimize ve abonelerimize yenilemeyen okurlarımıza bu sayıdan sonra "Son Reçete" gönderemeyeceğimizi üzülerek bildiririz.

● NÜSHED Yönetim Kurulu, geleceğin hekimleri olan tıp öğrencilerinin, dernek ve gazete çalışmalarına katkılarını bekliyor.

● NÜSHED'in adresi ve telefon numarası, Nisan ayından beri değişmiştir. Yeni adresimizi ve telefon numaramızı lütfen not eder misiniz:

NÜSHED Genel Merkezi
Mithatpaşa Cad. No.54/18
06420 Kızılay ANKARA
Tel.: 132 39 66

TV'DE "HIROŞİMA BELGESELİ"

TRT Ankara Televizyonu Eğitim-Kültür Programları Müdürlüğü'nce, Hiroşima'ya atom bombası atılışının 45. yıldönümü dolayısıyla hazırlanan "Hiroşima Belgeseli", 5 Ağustos 1990 günü 2. Kanal'da ekrana getirildi. Japon kültürü konusundaki araştırmalarıyla tanınan Prof. Dr. Bozkurt Güvenç'in yanı sıra, atom bombası kurbanlarına yer verilen programda, Hiroşima'ya bomba atılışının insanlar üzerindeki etkileri anlatıldı.

25 dakikalık programda, iki yıldır Altındağ Belediyesi ile NÜSHED'in ortaklaşa düzenledikleri "Hiroşima Günleri"ne hiç değinilmedi. Programın yapımcısı Yavuz Tarakçıoğlu, konuyla çok yakından ilgili olan NÜSHED'in programda neden yer almadığının sorulması üzerine, "Çalışmalar sırasında hiç aklımıza gelmedi. Bunun bir eksiklik olduğunu kabul ediyorum" dedi. ■

KİMYASAL SİLAHLAR

Prof. Dr. Ali USANMAZ

● ODTÜ Kimya Bölümü öğretim üyelerinden Prof. Dr. Ali Usanmaz, 22 Ağustos 1990 günü, NÜSHED Genel Merkezi'nde "Kimyasal Silahlar" konusunda bir konferans verdi. Körfez bunalımı nedeniyle güncellenen bir konuyu bilimsel olarak açıklayan Prof. Usanmaz'ın konferans notlarını, daha geniş bir kesimin yararlanabilmesi için aşağıda sunuyoruz. Yazıda, kimyasal silahların gruplandırılışını, fiziksel, kimyasal, biyolojik özelliklerini ve bu silahların etkilerinden korunma yöntemlerini bulacaksınız.

Kimyasal savaş silahları, dört ana bölümde toplanır. Bunlar; zehirli kimyasal ajanlar, alev hamlaçları, yangın çıkarıcılar ve duman yapıcı kimyasallardır. Bunlardan en önemlisi ve güncel olanı, zehirli kimyasal ajanlardır.

Gerçek anlamda savaş silahı olarak klor gazı, 22 Nisan 1915'te Almanlar tarafından Fransızlar'a karşı kullanıldı. Az miktarda gaz, silindirlere püskürtülerek kullanıldığı halde, ölen insan sayısı 5 bin kadardı. Birinci Dünya Savaşı'nın sonuna kadar zehirli kimyasallarla ilgili araştırmalar yoğun olarak sürdü ve etkin olarak kullanıldı. Bunlara karşı değişik korunma yöntemleri geliştirildiği halde, bir milyon dolayında insan, zehirli kimyasallarla öldürüldü. Kullanılan tüm silahlara göre zehirli kimyasalların oranı % 10 olduğu halde, kayıpların % 30 kadarı bunlardan meydana geldi. En çok kullanılan klor, fosgen (kayıpların % 80 kadarı) ve 1917 ortalarından itibaren hardal gazı idi. İkinci Dünya Savaşı'ndan önce (1935) Almanlar sinir gazı'nı buldular. Ancak, zehirli kimyasal ajanlar bu savaşta kullanılmadı.

Binlerce zehirli kimyasal madde bilinmekle birlikte, savaşlarda, istenilen koşulları sağlayan az sayıda madde kullanılmaktadır. Bunlar, aşağıdaki şekilde sınıflandırılır.

A. Boğucu Etkisi Olan Ajanlar: Bu grupta fosgen (P) ve difosgen (DP) bulunmaktadır. Normal sıcaklıkta P gaz halindedir ve kalıcılık etkisi yoktur. DP ise sıvıdır ve daha kalıcıdır. Ancak DP de hava koşullarında kolayca bozularak P'ye dönüşür. Bu bileşikler, solunma ile ciğerlere gider ve burada 1-2 saat hiçbir uyarı göstermeden kalırlar. Bu sırada vücut hücreleriyle tepkimeye girerek hidroklorik asit (HCl) verirler. Ciğerlerde tahribat ve su toplanmasına neden olurlar. Belirtileri, önce öksürme ile başlar. Sonra boğma etkisi gösterirler.

P ve DP, yeni kesilen ot ya da yeşil mısır kokusu verirler. Su ile kolayca hidroliz olarak bozunduklarından, nemli havada kullanılma etkileri çok azdır. Etkile-

ri ani ya da 3 saat içinde görülür. İyi bir maske ile tamamen korunulabilir. Günümüzde bu maddeler fazla kullanılmıyorlar.

B. Kan Zehirlenme Etkisi Olan Ajanlar: Bu grupta olan gazlar, keskin kokulu ve etkileri kolayca önlenebildiği için pek kullanılmıyorlar. En önemlileri hidrojen siyanür, siyanojen klorür ve arsin gazları'dır. Bunlar, solunumla ciğerlere gider ve daha sonra kana karışır. Oksijen taşınmasını engelleyerek zehirlenmeye neden olurlar. Maske ile tamamen korunulabilir.

C. Yanma, Kabarma Yapan Ajanlar: Bunlar deride ve organlarda kızarma, kabarma ve yanma yaparlar. Savaşlarda en çok kullanılan ajanlardandırlar. En önemlileri hardal gazları ve lewisit'tir.

1. Kükürtlü Hardal Gazı: Basit olanı (Cl CH₂ CH₂)₂S formülü ile gösterilendir. HD sembolü ile belirtilir; kaynama noktası = 228 °C; safken kokusuz, teknik olanı ise sarmısak kokusundadır; donma sıcaklığı 14.4°C'dir. Oda sıcaklığında sıvı halde olduğu için kalıcı bir ajandır. Kalıcılığını artırmak için değişik bileşikler olan Q-ajan ve T-ajan bileşikler sentezlenmiştir. Özellikle uçaklardan atıldıkları zaman, HQ ya da HT karışımı kullanılır. Bu karışımların donma sıcaklıkları daha düşüktür; daha zehirli ve daha kalıcıdırlar.

2. Azotlu Hardal Gazı: En çok kullanılan üç bileşiği vardır. Bunlar; HN1, HN2 ve HN3 türleridir. Bunlar, kaynama sıcaklıkları yüksek (örneğin HN3 için 10

● Hardal gazı için bir antidot (panzehir) yoktur. Yaraların tedavisi, normal yaralar gibidir. Ancak, bu tür yaralar daha güç iyileşir ve kolay enfekte olurlar.

mm Hg'de 85 °C) sıvıdır. Saf iken kokusuz, teknik olanları hafif balık ya da sabun kokusundadırlar.

3. Lewisit (L): Hardal gazına göre daha kısa sürede etkisini gösterir. Değişik kokularda olur. Kaynama sıcaklığı 190 °C'dir.

Bu gruptaki ajanlar, sıvı ve gaz halinde etkili olurlar. Vücudu ıslatır ve emilir. Buharları solunarak iç organlara (ciğer ve diğerleri) yayılır, kana karışır ve sindirim yollarına geçer. İlk alındığı zaman herhangi bir etki belirtisi göstermez, etkisi birkaç saat ya da gün sonra görülür. Lewisit'in etkisi daha kısa sürede olur. Etkiler tahriş, kızarma, kabarma ve yara şeklinde görülür. İç organlar parçalanır ve gözler kör olur. Etkileme derişimleri 7 mikrogram/litre dolayındadır.

Bu bileşikler, çoğu giyecekte kolayca geçtikleri için, özel giysilerin giyilmesi gerekir. Bunların birçoğu da ancak birkaç saat etkili koruma yapabilirler. Bu nedenle, zamanla temizlenmeleri ya da değiştirilmeleri gerekir. Askerler için, kloroamid gibi maddeler emdirilmiş daha dayanıklı giysiler kullanılır.

Hardal gazı için bir antidot (panzehir) yoktur. Yaraların tedavisi, normal yaralar gibi yapılır. Ancak, bu tür yaralar daha güç iyileşir ve kolayca enfekte olabilirler. Maske ve koruyucu elbiselerle korunulabilir. Tanımlanmaları ve temizlenmeleri için birçok yöntem geliştirilmiş ve hazır kitler yapılmıştır. En kolay olarak NaHSO₄ ile temizlenebilir. Kükürtlü hardal ajanlarını, bol su ve sabunla yıkamak yararlı olur. Çevrenin ve elbiselerin temizlenmesi için ticari olarak hazırlanmış birçok karışım vardır. Bu ajanlar, güneş ışınlarıyla bozunduklarından, zamanla tamamen temizlenirler. Bunun süresi, rüzgârın ve güneşin durumuna bağlıdır.

D. Sinir Gaz Ajanları: Bunlar, fosforik asidin esterleridir. En çok kullanılan ve etkili olan türleri şunlardır:

1. Tabun (GA): Safken kokusuz, teknik olanı hafif meyvemsi kokudadır; k.n. = 246 °C.

2. Soman (GD): Tabun ile benzer kokuda; k.n. = 167 °C.

3. Sarin (GB): Kokusuz; k.n. = 147 °C; en zehirli ve en çok kullanılan sinir gazıdır.

4. VX: Bu bileşik, çok daha zehirli (Sarin'den 3 kat fazla), renksiz ve kokusuzdur.

VE KORUNMA YOLLARI

Bunlardan ilk üçü, İkinci Dünya Savaşı'ndan önce (1935) Almanlar tarafından bulunmuş ve G-ajanlar diye adlandırılmıştır. Dördüncü kimyasal bileşik ise, savaştan sonra ABD'de bulunmuş ve V-ajan diye adlandırılan sinir gazlarının bir bileşiğidir.

Bu bileşiklerin hepsi oda sıcaklığında sıvı haldedirler. Buharlaşmaları çok kolay ve etkileri hızlı olmaktadır. Örneğin 3 damla buharı, bir insanı 4 dakikada öldürebilir. Solunum yoluyla ciğerlere gider; deri tarafından soğularak iç organlara gider; bağırsaklara geçer; gözleri etkilerler. Bu kimyasal bileşiklerin en önemli etkileri, sinir sisteminin düzenli çalışmasını sağlayan yaşamsal değerdeki bazı enzimlerin (*Cholinestrase*) işlevini durdurmaları biçimindedir. Fizyolojik etkileri, şu sıra ile görülür: Burun akması, göğüste sıkışma; görmeye bulanıklık ve göz bebeklerinin küçülmesi; nefes almada zorlanma; kontrolsüz hareketler; aşırı terleme; bulantı; kusma; kramp ve kontrolsüz altına kaçırma veya idrar yapma, seğirme, sendeleme; baş ağrısı; şaşkınlık; baygınlık; koma; nefes almanın durması ve ölüm.

Bu bileşikler kalıcı etki gösterirler. Ancak, hidrolizlendiklerinde zehirli etkileri çok azalır. Hidrolizlenme, pH 4.0 - 6.5 arasında yavaş, daha asidik ya da bazik çözeltilerde daha hızlıdır. Bu nedenle, temizlenmeleri bazik çözeltilerle (kostik soda çözeltisi) yapılabilir. GB'nin 25°C'de damıtık su içindeki yarı-ömrü 36

● Sinir gazının en önemli etkisi, sinir sisteminin düzenli çalışmasını sağlayan yaşamsal değerdeki bazı enzimlerin işlevini durdurmasıdır.

saat kadardır.

Sinir gazlarının deri tarafından emilip zehirlenme etkisi göstermeleri uzun süre alır. Bu nedenle, iyi bir maske ile yeterli korunma sağlanabilir. Ancak, renksiz ve kokusuz oldukları için, anında fark edilmeleri güçtür. Bunun için birçok kimyasal kit ve elektronik dedektör yapılmıştır. Kitler, maddelerin renk dönüştürme ilkesine dayanır. Dedektörler ise ppm ya da ppb düzeyindeki derişimleri fark ederek alarm verecek biçimde yapılmıştır. Bu dedektörler, 24 saat çalışır du-

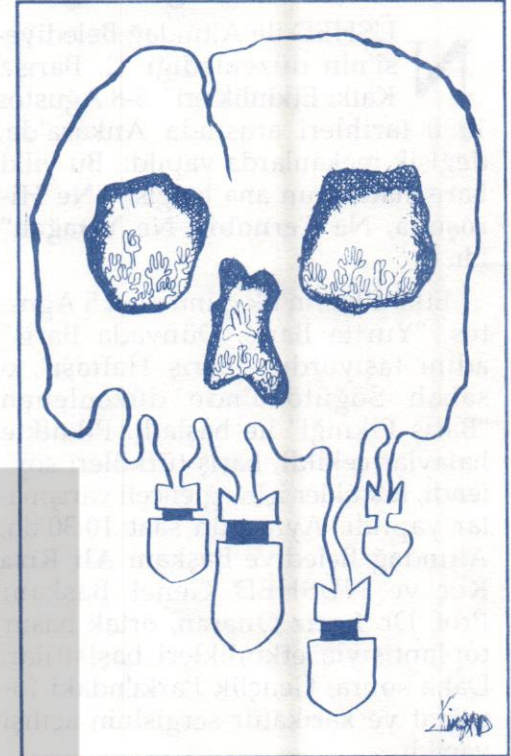
rumda olurlar. Böylece, tehlikeli dozun altındaki derişimler zamanında görülüp önlem alınır.

Sinir gazları için *atropine* ve *pralidoxime*, antidot olarak kullanılır. Ancak bu gazların etkisi çok hızlı olduğu için, antidotun ilk birkaç dakika (1-5) içinde verilmesi gerekir. Bu antidotlar, enzimin yeniden fonksiyonel duruma geçmelerini sağlarlar. Başlangıçta 2 mg *atropine* kas aralarına enjekte edilir ve bu, 3-8 dakikada bir tekrarlanır. Yeterli antidot alındığında, ağızda kuruluk hissedilir. Bu arada yapay solunum yaptırılarak solunum yolları temizlenir. Daha sonra damarda 1.5 g kadar 2-PAM klorür (*pralidoxime*, *protopam*) 15 dakikadan az olmayan bir sürede enjekte edilir. İyileşme sağlayana kadar 30 dakika aralarla 1.0 g doz daha verilir. Antidotlar ampuller içinde hazırlanarak, etkilenmiş kimse-nin kendi kendine enjekte edebilmesi sağlanmıştır. Böylece, anında önlem alınabilir. Antidot olarak kullanılacak başka maddeler de çalışılmış ve önerilmiştir.

Sinir gazları ile kirlenen çevre, elbiseler ve vücut, hazırlanmış değişik çözeltilerle yıkanarak temizlenebilir. Bunun için hazırlanmış birçok ticari çözeltiler bulunmaktadır. Örneğin 850 litre su, 3 kg Sitrik asit ve 590 kg toz halindeki ağartıcıdan (%30 aktif klor içerir) oluşan çözelti karışımı, kirlenmiş 1.100 m²'lik bir alanı etkili olarak temizleyebilir. Bu karışım, hardal gazı, lewisit, VX için tam etkili, G-ajanları için ise % 50 etkilidir. Diğer etkili bir çözelti, 'DS2' diye bilinen, % 70 *diethylentriamin*, % 28 *etilenglikolmonometil eter* ve % 2 *sodyum hidroksit*'ten oluşan karışımdır. Bu çözelti, bütün ajanlar için etkilidir ve çevreyi 5 dakikada temizleyebilir. Ancak, çözelti buharları zehirli olduğu için, kullananların maske takmaları gerekir. Ayrıca, kolayca parladığından, sıcak zeminlerin temizlenmesinde kullanılmaz. Personel gereçlerinin temizlenmesi için *Fuller* (doğada bulunan killi toprak) toprağı ile hazırlanmış bir toz kullanılır. İnsan vücudunun temizlenmesi için de kimi çözeltiler hazırlanmıştır. Örneğin, ABD ordusu için hazırlanan M 258 bunlardan biridir.

E. Kusturucu Ajanları: Bu grupta bu-

● Sinir gazları ile kirlenen çevre, elbiseler ve vücut, hazırlanmış değişik çözeltilerle yıkanıp temizlenebilir. Bunlar piyasadan sağlanabiliyor.

Karikatür: Kürşad KOÇAK

lunan en önemli kimyasal bileşik, *adamsit*'tir. *Adamsit* (DM), 410°C'de kaynayan kokusuz, parlak sarı renkte, katı bir bileşiktir. Duman içine püskürtülerek kullanılır. Etkisi üşüme, baş ağrısı, bulantı ve kusma olarak görülür. Bu etki geçicidir, temiz havaya çıktıktan biraz sonra geçer. Savaş ya da sokak gösterilerinde, karşı tarafı kısa süreli etkisiz duruma getirmek için kullanılır.

F. Göz Yaşartıcı Ajanlar: Bu bileşikler de kısa süreli etkisizleştirme için kullanılan ajanlardır. Gözlerin yanmasına, yaşarmasına, öksürmeye ve solunum yollarında tahrişe neden olurlar. Zehirlenme ve kalıcı etkileri yoktur. En çok kullanılan bileşikler ise şunlardır:

1. *Kloroasetofenon* (CN): 245°C'de bozunur, elma kokusundadır.

2. *Bromobenzilsiyaniür* (BBC) : 242°C'de bozunur, ekşi meyve kokusundadır.

3. *o-Klorobenzilmalononitril* (CS): k.n. = 310 - 315 °C'den bozunur, biber kokusundadır. % 0.5 amonyak ve gerisi su ile tamamlanmış bir çözeltilidir. ■

"BARIŞ PİKNIĞI" İLE BAŞLADI, "BARIŞ ŞÖLENİ"YLE SONA ERDİ

NÜSHED ile Altındağ Belediyesi'nin düzenlediği "2. Barış Katkı Etkinlikleri", 5-8 Ağustos 1990 tarihleri arasında Ankara'da, değişik mekânlarda yapıldı. Bu yılki barış haftasının ana belgisi, "Ne Hiroşima, Ne Çernobil, Ne Yatağan" idi.

Etkinliklerin ilk günü olan 5 Ağustos, "Yurtta Barış, Dünyada Barış" adını taşıyordu. "Barış Haftası", o sabah Söğütözü'nde düzenlenen "Barış Pikniği" ile başladı. Piknikte halaylar çekildi, barış türküleri söylendi, küçükler için eğlenceli yarışmalar yapıldı. Aynı gün saat 10.30'da, Altındağ Belediye Başkanı Ali Rıza Koç ve NÜSHED Genel Başkanı Prof. Dr. Leziz Onaran, ortak basın toplantısıyla etkinlikleri başlattılar. Daha sonra, Gençlik Parkı'ndaki fotoğraf ve karikatür sergisinin açılışı yapıldı.

6 Ağustos, "Hiroşima Günü"ydü. O gün Ankara Kalesi'nde çocukların "Uçurtma ve Balon Şenliği" vardı. Saat 18.00'de halk ozanı Aşık Nesimi Çimen, Gençlik Parkı'nda bir konser verdi. "Termonükleer Santraller ve Türkiye" paneli, aynı günün akşamı, Gençlik Parkı'ndaki Ceyhun Atuf Kansu Kültür Merkezi'nde yapıldı. Panele, Prof. Dr. Tolga Yarman, Prof. Dr. Ahmet Ecevit, Doç. Dr. Turhan Uslu ve Prof. Dr. Leziz Onaran'ın yanı sıra, Türkiye Atom Enerjisi Kurumu adına Nükleer Güvenlik Şube Müdürü Metin Atak konuşmacı olarak katıldı.

7 Ağustos "Barış ve Dostluk Günü"nde, Altındağ Kültür Merkezi salonunda "Uçurtmayı Vurmasınlar"

● NÜSHED ile Altındağ Belediyesi'nin ortaklaşa düzenlediği etkinliklerde, nükleer silahlar konusunda panel ve söyleşilere de yer verildi. "Barış Şöleni"ni 4 bin kişi izledi.

● İKİ BAŞKAN EL ELE: NÜSHED Genel Başkanı Prof. Dr. Leziz Onaran ile Altındağ Belediye Başkanı Ali Rıza Koç, "Barış Şöleni"nde halkı selamlıyorlar.

film gösterildi. Saat 18.00'de ise Ceyhun Atuf Kansu salonunda Prof. Dr. Tolga Yarman'la Dr. Haluk Genger'in, "Nükleer Tehdit, Silahlanma Harcamaları ve Türkiye" üzerine söyleşileri vardı. Dinleyicilerin aktif katılımıyla geç saatlere değin süren söyleşi, aynı salonda verilen kokteyle noktalandı. Kokteyle, yerel yöneticiler ve NÜSHED üyelerinin yanı sıra, kimi milletvekilleri ve Anayasa Mahkemesi Başkan Vekili Yekta Güngör Özden de katıldı.

Nagazaki'nin bombalanış günü 9 Ağustos'tu. Ancak, "seçim yasakları-

na girdiği" gerekçesiyle, Barış Haftası'nın 9 Ağustos'a taşmasına izin verilmediği için, "Nagazaki Günü", 8 Ağustos'ta yapıldı. Altındağ Belediyesi'nce Hasköy'de bir parkın açılışından sonra, gece Gençlik Parkı'nda Edip Akbayram konseri gerçekleştirildi. 4 bine yakın dinleyicinin coşkuyla izlediği konser, parçalara halkın katılımıyla tam bir "Barış Şöleni"ne dönüştü. Bu görkemli konserde ayrıca "Su'ya Türkü" Topluluğu da yer aldı. Altındağ Belediyesi ile NÜSHED'in ortak etkinliği de bu "Barış Şöleni" ile sona erdi. ■

● ANKARA'DA BİR NAGAZAKİLİ: İlginç bir rastlantıyla, "Nagazaki Günü"ndeki Edip Akbayram konserini, Nagazakili bir Japon yurttaşı, NÜSHED Genel Sekreteri Dr. Özen Aşut'la birlikte izledi.

● HAL AYLAR BARIŞ İÇİN: "Barış Pikniği"nde davul-zurna eşliğinde barış için halay çekiliyor. Telli-duvaklı bir gelinin katılımıyla, barış halayı, o gün daha bir anlam kazandı.

Basın Toplantısından

"PARALAR ŞİLAHA DEĞİL,
EĞİTİME, SAĞLIĞA, KONUTA!"

● NÜSHED Genel Başkanı Prof. Dr. **Leziz Onaran** ile Altındağ Belediye Başkanı **Ali Rıza Koç**, 5 Ağustos günü düzenledikleri ortak basın toplantısında, özetle şu görüşlere yer verdiler:

"Japonya'nın Hiroşima ve Nagazaki kentlerine tarihin ilk atom bombalarının atılmasının üzerinden 45 yıl geçti. Geçen bunca yıla karşın, nükleer silahlardan arındırılmış, savaştan uzak, çevre sorunlarının yıkıcı etkilerinden kurtarılmış bir dünyada barış içinde yaşamak, hâlâ insanlık ailesinin en büyük özlemidir..."

Son yıllarda gelişen umut verici barış ortamına karşın, dünyamız hâlâ potansiyel bir nükleer savaş tehlikesi içindedir. Çünkü insanlık ailesi hâlâ kendisini onlarca kez yok edebilecek bir nükleer stokun üzerinde oturmaktadır.

Askeri amaçlı nükleer deneyler sürdürülmektedir. Bu deneylerin insan ve çevre üzerinde yarattığı radyasyon etkisi, uzun yıllar giderilemiyor.

Dünyamızdaki siyasal ve askeri dengeler, yine "Nükleer silah dengesi" üzerinden hesaplanmaktadır.

Bölgesel nitelikte de olsa, ülkeler arasındaki sıcak çatışmaların önü alınabilmiş değildir.

Bölgemizde yaşanan sancılı ortam ve her an sıcak savaşa dönüşebilecek boyuttaki gerginlikler ile komşu ülkelerde yaşanan güncel gelişmeler, kaygılarımızı doğrulamaktadır.

Hiroşima ve Nagazaki'de radyasyondan etkilenen insanlar, bütün dünyanın kendileri ile ilgilendiğini görmekle avunuyorlar ve denilebilirse eğer, bundan mutlu oluyorlar. Yaşadıkları acıların bir daha dünyanın hiçbir yerinde yaşanmayacağına inanmak istiyorlar. Bunun mücadelesini veriyorlar. Barışı, dostluğu ve sevgiyi, kişiler ve mesleki ilişkiler arasına sıkıştırıyorlar ve kendilerine kardeş kentler arıyorlar.

Biz de Altındağ Belediyesi ve NÜSHED olarak, Nagazaki kenti ile kardeşliğimizi ilan ettik. Onların geçmişteki acılarını paylaşıyor, gelecekteki umutlarını birlikte solumak istiyoruz.

Hiroşima ve Nagazaki'ye atılan atom bombalarının etkileri ve daha sonraki yıllarda yüzlerce kez tekrarlanan deneyler sonucunda edinilen "Radyasyon Bilgileri", çarpıcı sonuçlar vermektedir.

tedir. Bu sonuçlar, tehlikenin yalnızca nükleer bir savaşla sınırlı olmadığını, nükleer gücün barışçı niyetlerle kullanılması durumunda bile tehlikeli olacağını göstermektedir. Bu nedendir ki, halkın sürekli olarak bu konuda bilgilendirilmesi ve bilinç düzeyinin yükseltilmesi önem kazanmaktadır. Konunun önemi; bilim adamları, hekimler ve her alanda aydınlar ile tüm barışseverler arasındaki ilişkilerin, etkileşim ve dayanışmanın geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Halka en yakın kuruluşlar olmaları nedeniyle, yerel yönetimlere bu konuda da önemli görevler düşmektedir. Bugün dünyanın pek çok ülkesinde yerel yönetimler, kendi belde ya da bölgelerini, "Nükleer Silahlardan Arındırılmış Bölge" ilan etmektedirler.

Altındağ Belediyesi ile NÜSHED arasında geçen yıl başlatılan ve "Barışa Katkı Konferansları" ile somutlanan işbirliği, böylesi bir ilişkinin ve sorumlu yaklaşımın ürünüdür. Çünkü artık ülkemizde ve dünyada büyük bir çoğunluğun kabul ettiği gibi, nükleer ve konvansiyonel silahlara harcanan maddi kaynaklarla, milyonlarca aç insanın doyurulması; konuta, eğitime ve sağlığa kavuşturulması olanaklıdır." ■

● OTOBÜSLER HAZIR: Belediye otobüsleri, 5 Ağustos sabahı, Ankaralı-lar'ı Söğütözü'ndeki Barış Pikniği'ne taşıdı.

● BASIN TOPLANTISI: Prof. Dr. Leziz Onaran ve Ali Rıza Koç, ortak basın toplantısında, kaynakların eğitime, sağlığa, konuta harcanmasını istedi-

ADANA ÇEVRE GÜNÜ ETKİNLİKLERİ YAPILDI

● NÜSHED Temsilcisi Dr. Salim Canoğulları, "Çevre Günü" dolayısıyla yaptığı açıklamada, nükleer tehlikeye dikkat çekti.

5 Haziran 1990 "Çevre Günü"nde, NÜSHED Temsilciliği'nin de aralarında bulunduğu meslek kuruluşları, Adana'da çeşitli etkinlikler düzenlediler. TMMOB Birliği Adana Şubesi, Elektrik Mühendisleri Odası, Tabip Odası, Hemşireler Derneği, Amatör Fotoğrafçılar Derneği ve Yeşiller Partisi'nin de katılımıyla gerçekleştirilen etkinlikler sırasında, Adana 100.Yıl Sitesi'ne ağaç dikimi, Seyhan Barajı mesire yerinde çevreyi kirletmeden piknik, folklor gösterisi ve kent bandosu eşliğinde çöp toplama kampanyası yapıldı. Bu arada gazetecilerle, çevreyi kirleten oluşumlar yerinde incelendi.

Aynı gün Adana'da, çevre sorunlarını irdeleyen bir panel yapıldı. Panele NÜSHED adına katılan Adana Temsilcimiz Dr. Salim Canoğulları, "nükleer tehlike"ye dikkat çeken bir bildiri sundu. Dr. Canoğulları'nın bildirisi şöyleydi:

"YÜKSEK SESLE HAYKIRALIM"

"Biz hekimler, hemşireler, diş hekimleri ve eczacılar olarak hepimiz, hastalıkları önlemek ve tedavi etmek üzere çalışmalar yapmak durumundayız. Dünya üzerinde 50 binden fazla nükleer bomba vardır. Bu

silahlar, dünyadaki insanlığı ve diğer canlılar düzenini her iki yarıkürede de yok etme gücüne sahiptir.

Nükleer silahlar, atıldıkları anda tüm canlıları yok edeceği gibi, bütün yapıları yerle bir edecektir. Ayrıca çevreye yatacakları artıklarla, 50-60 yıl tekrar herhangi bir canlının yeşermesini engelleyeceklerdir.

Böyle bir ortamda hekim, hemşire, diş hekimi, eczacı ve diğer bilim adamları da yaşamlarını yitireceklerinden, geride kalacak yarı ölü, yarı canlı hayaletlere kimse yardım edemeyecektir.

Son yıllarda, tüm dünya halklarının alkışladığı ve onayladığı bloklararası yumuşama; nükleer başlıklı füzelerin azaltılması, nükleer denemelerin yasaklanması anlaşmalarına rağmen, mevcut nükleer tehlikenin ancak %5'ini kapsamaktadır.

Bu nedenlerle, gelin hep beraber yüksek sesle haykıralım:

1- Dünyada nükleer silahlanma yarışını kışkırtan ve çevresel yıkıma yol açan nükleer denemeler derhal durdurulmalıdır.

2- Radyoaktif sızıntı ve atıkları nedeniyle çocukların ve hayvanların şekil bozuk-

SAKARYA

BARIŞSEVER GENÇLER NÜSHED'LE EL ELE

● Sakarya'da barışsever gençler, NÜSHED etkinliklerine yakın ilgi gösteriyor. Fotoğrafta, NÜSHED Temsilciliği'ni ziyaret eden gençler, Sakarya Temsilcimiz Dr. Tuncay Sezer'le birlikte görülüyor. ■

luğu ve organ eksikliği ile doğması, kanser oranlarının artması, denizlerde balıkların ölmesi gibi etkileri kesinleşmiş olan nükleer silah fabrikaları kapatılmalıdır.

3- Yeni nükleer silahların üretilmesi ve konuşlandırılması durdurulmalı, yeryüzünden her tür nükleer silah kaldırılmalıdır.

4- Nükleer silahlanmaya harcanan paralar sağlık, eğitim, konut, beslenme, kültürel etkinlikler gibi temel insan gereksinimleri için harcanmalıdır.

5- Savaş sanayiinde önemli ölçüde insangücü kullanılmaktadır. Bu kaynak, insanlığın kalkınmasında değerlendirilmelidir." ■

İSKENDERUN "ÇEVRE PANELİ"

● NÜSHED Iskenderun Temsilcisi Diş Hekimi Cemil Altay'ın başkanı olduğu Iskenderun Çevre Koruma Derneği'nin "Çevre Paneli", 9 Haziran 1990 günü Iskenderun'da yapıldı. Aziz Üstün'ün yönettiği panele, konuşmacı olarak NÜSHED Genel Başkanı Prof. Dr. Leziz Onaran, Yeşiller Partisi Genel Başkanı Prof. Dr. Celal Ertuğ, Prof. Dr. Tolga Yarman ve Dr. Uğur Cilasan katıldılar. Fotoğrafta, panelistler bir arada görülüyor. ■

MUĞLA KÜLTÜR ŞENLİĞİ

Muğla Belediyesi'nce her yıl düzenlenen "Kültür Şenliği"nin altıncısı, 27-30 Eylül 1990 günleri arasında yapıldı. Şenlikte, "Basın ve anlatım özgürlüğü", "Kişi özgürlüğü, kadın ve demokrasi", "Çevre ve sağlıklı yaşam" konularında çeşitli paneller, forumlar düzenlendi. Muğla Kültür Şenliği'nde NÜSHED'i, Muğla Temsilcimiz Dr. Bedriye Gürkan temsil etti. Dr. Gürkan, 27 Eylül günü yapılan "Kadın ve Demokrasi" forumuna katılarak görüşlerini açıkladı. ■

JAPONYA'DAN GELEN "BARIŞ KUŞLARI"

Bir süre önce NÜSHED'e Japonya'dan, bir kutu dolusu, rengârenk kâğıttan barış kuşları ve barış mumları geldi. Bu hediyeleri

Here we send to you 'Orizuru' made in hope of peace.

Forty-five years ago, two atomic bombs were dropped on Japan, and hundreds of thousands of people were killed in a moment. Those who survived by fortune, those who worked for rescue, and their descendants are still suffering from aftereffects.

No more Hiroshima
No more Nagasaki

Now we are going on with the movement for elimination of nuclear weapons in order to let them be used never again. Let's get rid of nuclear weapons and make them common recognitions of more and more people, the dignity of life and significance of peace.

1990. Jul. 6

Watari hosp. Peace Promotion Committee

bize, Japonya'daki Watari Hastanesi'nin "Barış Girişimi Komitesi" göndermişti. Kendilerinin "Orizuru" dedikleri, bizim de "barış kuşu" adını taktığımız bu hediye kutusuna iliştirilmiş bir de pusula iliştirdik. Watari Hastanesi'nin barış girişimcileri, 6 Haziran 1990 tarihini taşıyan bu açıklama yazısında şöyle diyorlardı:

"Sizlere, barış umuduyla yaptığımız orizuru'yu(*) gönderiyoruz.

45 yıl önce Japonya'ya atılan iki atom bombası, yüz binlerce insanı bir anda öldürdü. Rastlantı sonucu yaşayabilenler ve onların çocukları, hâlâ radyasyonun uzun dönemli etkilerini taşıyorlar.

Hiroşimalar olmasın!

Nagazakiler olmasın!

Şimdi biz, nükleer silahların bir daha asla kullanılmaması için, on-

(*) Japon dilindeki "Orizuru", Türkçe'de "turna" anlamına geliyor.

● "BARIŞ KUŞU" AMBLEM OLDU: Japonya meslektaşlarımızın gönderdiği kâğıttan turnalar "orizuru", aynı zamanda güçlü "Peace Wave" (Barış Dalgası) hareketinin de bu yılki simgesi. Altındağ Belediyesi ile NÜSHED, 2. Barışa Katkı Haftası için bastırıldığı afişte de aynı simgeyi kullandı.

ların tümden yok edilmesini amaçlayan bir hareketin içindeyiz.

Nükleer silahlardan kurtulalım ve her gün daha çok insanın, yaşamın ve barışın anlam ve önemini kavramaları için çalışalım."

Japonya meslektaşlarımızın uyarıcı dileklerine katılıyor, girişimlerini destekliyoruz. ■

NAGAZAKİ BELEDİYE BAŞKANI'NA SİLAHLI SALDIRI!

Nagazaki Belediye Başkanı ve büyük barış savaşçısı Hitoşi Motoşima'ya, bir süre önce suikast girişiminde bulunuldu.

Silahlı saldırıdan ağır yaralı olarak kurtulan Motoşima, hastanede 35 gün tedavi gördükten sonra yeniden görevinin başına döndü.

NÜSHED Genel Başkanı Prof. Dr. Leziz Onaran, Genel Sekreter Dr. Özen Aşut ile Altındağ Belediye Başkanı Ali Rıza Koç, yakın dostluk bağları içinde oldukları Nagazaki Belediye Başkanı'na birer geçmiş olsun telgrafı göndererek, olaydan duydukları üzüntüyü iletiler.

Hitoşi Motoşima, Haziran 1990 tarihinde NÜSHED'e ve Altındağ Belediyesi'ne gönderdiği "teşekkür mektubu"nda, "Barış Kenti Nagazaki'de ilk kez görülen böyle bir saldırının fiziksel ve ruhsal sarsıntısını hâlâ yaşadığını" belirterek şunları söylüyordu:

"Kurşun, göğsümü delip geçmiş. Yaralandıktan sonra aldığım birçok dayanışma mesajı, beni oldukça cesaretlendirdi. Nagazaki Belediye Başkanı olarak şimdi en büyük amacım, nükleer silahsızlanma, dünya barışı ve Japon-

● Prof. Leziz Onaran ve Ali Rıza Koç, Nagazaki Belediye Başkanı Hitoşi Motoşima'ya geçmiş olsun telgrafı gönderdiler.

● KURBAN KENT'İN BAŞKANI: Atom bombası kurbanı Nagazaki kentinin Belediye Başkanı Hitoşi Motoşima, IPPNW 9. Kongresi'nde konuşurken.

ya'daki demokrasi mücadelesi için sizinle ortak çalışmalar yapmaktır."

Hitoşi Motoşima, günlerce ölümle pençeleşip "sınırdan" yaşadığından sonra, ilk günlerin bunalım ve çöküntüsünü aşmada, gözlemediği şu duygusal tablonun etkisini vurgulamaktan da geri durmuyor:

"Hasta yatağımda aklıma gelen ilk şeyler hastalık, ruhsal çöküntü, yaşlılık ve yalnız bir anne... Pencereden, ilkbaharda açan yaprakların yavaş, fakat sürekli gelişimini izlerken, yaşamda karşılaşılabilecek değişik olaylara karşı dayanma gücünün olması gerektiğinin açıkça ayırımına vardım."

Barış ve demokrasi savaşçılığı, insanları yalnız onurlu kılmıyor, işte böyle bilgeleştiriyor da...

Sevgili dostumuz Motoşima'ya, bir kez daha geçmiş olsun diyoruz.

A.A.

NÜKLEER SANTRAL KAZALARI "TEHLİKE" SİNYALİ VERİYOR

Bu yılın ilk sekiz ayında, ikisi Sovyetler Birliği'nde olmak üzere, 3 ülkede 4 nükleer santral kazası oldu. "Son Reçete" dergisinin belirlemelerine göre, yeni "Çernobil" facialarının habercisi olan, ancak şans eseri "ucuz atlatılan" santral kazalarının dökümü şöyle:

● Alman Demokratik Cumhuriyeti'nin kuzeyindeki Rostock kenti yakınında bulunan Greifswald nükleer santralında, 20 Şubat 1990 günü meydana gelen kazanın, reaktörlerin metal yıpranmasından kaynaklandığı bildirildi. Kaza sonunda 4 numaralı reaktörün devre dışı bırakıldığını belirten ADN Ajansı, kazanın önem derecesi konusunda bilgi vermedi.

● Yunanistan'ın başkenti Atina yakınlarındaki Dimokritos Nükleer Araştırmalar Merkezi'nde 8 Temmuz 1990 günü yangın çıktı bildirildi. Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Başkanı Atilla Özmen, yangın sonucu, santraldan Türkiye'ye doğru radyasyon sızdığı yolunda bir bilginin kendilerine ulaşmadığını açıkladı.

● Sovyetler Birliği'nin Smolensk bölgesindeki bir nükleer santralde 24 Temmuz 1990 günü çıkan yangın, güvenlik sisteminin otomatik olarak devreye girmesi sonucu söndürüldü. İzvestia gazetesi, santralin 2 numaralı reaktöründe bir kablonun alev almasıyla başlayan yangının, herhangi

bir zarara yol açmadığını bildirdi.

● Tarihin en büyük nükleer kazasına sahne olan Çernobil Nükleer Santralı'nda 27 Ağustos 1990 tarihinde meydana gelen yeni kaza yüzünden, ikinci bir facia kılıpayı atlatıldı. SSCB Nükleer Santral Güvenliği Komitesi Başkan Yardımcısı Nikolai Şteenberg'in yaptığı açıklamaya göre, santralin üçüncü ünitesindeki bir aygıtın arızalanması yüzünden ortaya çıkan kaza, reaktörün zamanında devre dışı bırakılmasıyla önlemlendi. Bilindiği gibi, 26 Nisan 1986 tarihinde meydana gelen kazada, Çernobil santralının üç numaralı reaktörü yanmış ve santraldan sızan radyoaktivite, tüm Avrupa'yı ve Türkiye'nin kuzey bölgesini etkilemişti. ■

TÜRKİYE'DEN

● Türk Standartları Enstitüsü (TSE), 1990 yılı sonuna dek hava, deniz, toprak ve gürültü ile ilgili 397 yeni standart hazırlamayı amaçlıyor. TSE Genel Sekreteri Hilmi İsmailoğlu, "Özellikle toprak kalitesi ve atıklar ile ilgili olarak 48 yeni konuyu bu yıl iş programımıza aldık. TSE'nin çevre korumasında katkısı olsun istiyoruz" dedi.

● Türkiye'de ateşli silahların serbestçe satılması konusundaki çalışmalar sürerken, Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu'nun ABD, İtalya ve Belçika'dan "Smith Wesson", "Colt", "Baretta" ve "Browning"

marka bin tabanca ile 500 tüfeğin dışalımını kesinleştirdi. Yetkililer, ilgili yasanın çıkmasından sonra "sakıncalı olmayan" kişilerin ruhsat alabileceklerini, ancak taşıma ruhsatının özel izne bağlı olacağını belirttiler.

● Çevre Müsteşarlığı, DPT ve Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Ekonomik İşler Genel Müdürlüğü'nün ortaklaşa hazırladığı raporda, Türkiye'de çevre yatırımlarının uzun dönemli kredi ve hibelerle gerçekleştirilebileceği belirtildi.

KISA - KISA

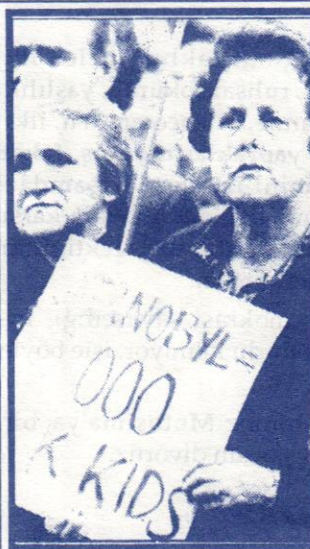
● Sovyetler Birliği Yüksek Sovyeti (Parlamentosu) Çevre Altkomisyonu Başkanı Yuri Şterbak, 1986 yılında meydana gelen Çernobil kazasının etkilerini gidermek için 320 milyar dolara (yaklaşık 800 trilyon TL) gereksinim duyulduğunu belirtti ve facianın gizli tutulmasının, bir buçuk milyon insanın radyasyondan daha çok etkilenmesine yol açtığını söyledi.

● NATO'nun "soğuk savaş"ı sona erdirmeye kararına karşın, İngiltere ve Fransa'nın bağımsız nükleer güçlerini arttırmayı sürdürecekleri öğrenildi. Halen İngiltere'de geliştirilen "Trident" balistik füze sistemi, İngiliz denizaltılarındaki "Polaris" füzelerinin yerini alacak. "Polaris" füzeleri 2 ya da 3 savaş başlığı taşıyor ve bunlar hedefe, birbirinden bağımsız olarak ayrı ayrı atılmıyor.

● Pakistan ile Hindistan'ın "Keşmiş Sorunu" yüzünden aralarında çıkabilecek bir savaşta "nükleer ve kimyasal silah kullanma olasılığı" bulunduğu, bu nedenle de her iki ülkenin "uygun donanım" siparişi verdiği bildirildi. Savunma konularında uzman Jane's Defence Weekly dergisi, iki ülkenin, nükleer ya da kimyasal bir savaş olasılığına karşı, İngiliz ve Fransız askersel donanımı almak için yarışa girdiklerini öne sürdü.

● ABD'de Louis Slesin adlı bir araştırmacı, yüksek gerilim hatlarının kansere yol açtığını açıkladı. Slesin, bu tür kanser olaylarının uzun sürede ortaya çıktığını, yüksek gerilim hatlarının beyinde tümör oluşmasını kolaylaştırdığını söyledi.

● Birleşmiş Milletler Çevre Programı, "Dünya Çevre Günü" dolayısıyla yaptığı çağrıda, "Çocuklardan ödünç alınan dünyanın, çocuklara sağlıklı ve temiz olarak verilmesi için uluslararası işbirliğinin geliştirilmesini" istedi. ■

'Çernobil = 67 bin hasta çocuk'

SYDNEY- Sovyetler Birliği'nin Çernobil bölgesinde meydana gelen kazanın dördüncü yıldönümünde, dünyanın dört bir yanından tepki yaşıyor. Avustralya'nın Sydney kentinde yaşayan Ukraynalılar bir gösteri yaptılar. Çoğunluğunu öfkeli yaşlıların oluşturduğu göstericiler, Çernobil'in yol açtığı felakete dikkat çeken, "Çernobil = 67 Bin Hasta Çocuk" yazılı pankartlar taşıdılar. Adı açıklanmayan Avustralyalı bir kuruluşun da Çernobil'den etkilenen çocukların tedavisi için 657 bin 900 dolar bağışladığı belirtildi.